

**Bruxelles, 17. prosinca 2024.
(OR. en)**

16983/24

**ELARG 189
COWEB 218
COEST 750**

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije
Predmet:	Zaključci Vijeća o proširenju

Za delegacije se u prilogu nalaze Zaključci Vijeća o proširenju kako ih je Vijeće odobrilo
17. prosinca 2024.

VIJEĆE ZA OPĆE POSLOVE

ZAKLJUČCI VIJEĆA O PROŠIRENJU

1. Vijeće s pozornošću prima na znanje Komunikaciju Komisije od 30. listopada 2024. o politici proširenja EU-a, uključujući izvješća za Crnu Goru, Srbiju, Albaniju, Sjevernu Makedoniju, Bosnu i Hercegovinu, Kosovo*, Tursku, Ukrajinu, Republiku Moldovu (dalje u tekstu: Moldova) i Gruziju.
2. Vijeće ponovno potvrđuje svoju predanost proširenju u skladu s **obnovljenim konsenzusom** o proširenju odobrenim na sastanku Europskog vijeća u prosincu 2006., naknadnim zaključcima Vijeća i Europskog vijeća te **Strateškim programom EU-a za razdoblje 2024. – 2029., objavljenim u lipnju 2024.** U skladu s prethodnim zaključcima Vijeća i u okviru kopenhaskih političkih kriterija Vijeće ponovno potvrđuje potrebu za pravednom i strogom uvjetovanošću, načelom vlastitih zasluga i reverzibilnosti. Vijeće ističe da je važno osigurati da EU može održavati i ojačati svoj razvoj, među ostalim svoj kapacitet da prihvati nove članice. Pozdravljajući novu dinamiku u procesu proširenja, Vijeće naglašava potrebu da partneri preuzmu odgovornost i pokažu vjerodostojnost u pogledu svojih obveza i političke volje provedbom nužnih reformi i opipljivim napretkom u vezi s temeljnim pitanjima.

* Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244 (1999) i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

3. Proširenje je **geostrateško ulaganje u mir, sigurnost, stabilnost i prosperitet**. Njime se potiču poboljšanje gospodarskih i društvenih uvjeta za europske građane i građanke te smanjivanje razlika među zemljama. Usto se u okviru njega moraju promicati vrijednosti na kojima se Unija temelji. Proširenje EU-a donijet će dalekosežne socioekonomske koristi njegovim sadašnjim i budućim članicama. S obzirom na perspektivu dodatno proširene Unije, spremni moraju biti i buduće države članice i EU. Partneri koji žele postati članice moraju pojačati svoje napore u pogledu reformi, posebno u području vladavine prava, u skladu s prirodom procesa pristupanja koji se temelji na zaslugama te uz pomoć EU-a. EU usporedno s tim mora obaviti potrebne interne pripremne radove i provesti potrebne reforme, kako je navedeno u Izjavi iz Granade. Time će se osnažiti EU i pospješiti europski suverenitet.
4. Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine ističe važnost proširenja kao strateškog prioriteta EU-a. Vijeće **ponovno potvrđuje** svoju potpunu i nedvosmislenu predanost **perspektivi članstva u EU-u zapadnog Balkana, Ukrajine i Moldove**. Turska ostaje zemlja kandidatkinja i ključan partner u mnogim područjima od zajedničkog interesa. Vijeće podsjeća da djelovanje gruzijske vlade ugrožava europski put Gruzije, što *de facto* dovodi do zaustavljanja procesa pristupanja, i ponovno ističe čvrstu solidarnost EU-a s gruzijskim narodom i spremnost da nastavi podupirati gruzijske državljane na njihovu europskom putu te izražava žaljenje zbog nedavne izjave gruzijske vlade o obustavi procesa pristupanja EU-u do 2028.
5. Poštovanje vrijednosti na kojima se EU temelji i zalaganje za njihovo promicanje te ispunjavanje obveza potrebnih za članstvo u EU-u i dalje su ključni za sve partnere koji žele pristupiti. Trajan i ireverzibilan napredak u pogledu reformi u području **temeljnih pitanja**, među ostalim vladavine prava i temeljnih prava, funkcioniranja demokratskih institucija, javne uprave i gospodarskih kriterija i dalje su ključna mjerila prema kojima se ocjenjuje napredak prema članstvu u EU-u. Preporuke Komisije u tim područjima trebale bi se prioritetno uvažiti.

6. Vijeće ponovno ističe da je **vladavina prava** među temeljnim vrijednostima na kojima se temelji EU te je ključan aspekt demokratske preobrazbe i neophodan preduvjet za napredak prema članstvu u EU-u.
7. Zaštita **temeljnih prava** u srži je vrijednosti EU-a. Vijeće će nastaviti pomno pratiti napredak partnerâ u tom području i podsjeća da su vjerodostojne mjere za uklanjanje uočenih nedostataka opći prioritet. U tom kontekstu Vijeće ističe da je osobito važno poštovati prava djece i prava pripadnika manjina i osoba u ranjivu položaju, kao što su Romi, osobe s invaliditetom, lezbijke, homoseksualci, biseksualne, transrodne i interseksualne osobe (LGBTI) te pripadnici nacionalnih manjina, kao i da je osobito važno prema njima nediskriminirajuće postupati. Kad je riječ o rodnoj ravnopravnosti, Vijeće ponavlja da se mora osigurati osnaživanje žena i djevojčica i potpuno ostvarivanje njihovih temeljnih prava. Vijeće podsjeća na to da su sloboda izražavanja, zaštita novinara, sloboda i pluralizam medija ključni stupovi demokratskog društva koje partneri koji žele postati članice trebaju osigurati. Osiguravanje poticajnog okruženja i snažnija uloga organizacija civilnog društva, među ostalim u procesu reformi, i dalje su ključne sastavnice demokracije koja dobro funkcionira. Vijeće poziva sve partnere da hitno riješe uočene nedostatke, pridajući posebnu pozornost rješavanju sistemskih pitanja koja je Komisija primijetila.
8. Vijeće ujedno naglašava da partneri moraju ostvariti održiv napredak u sveobuhvatnoj **reformi pravosuđa, borbi protiv korupcije, uključujući mjere za ograničavanje utjecaja oligarha, i borbi protiv organiziranog kriminala**. I dalje je ključno osigurati solidnu provedbu reformi i postojane rezultate u tim ključnim područjima.
9. Što se tiče zapadnog Balkana, **dobrosusjedski odnosi i regionalna suradnja** i dalje su ključne sastavnice procesa proširenja te procesa stabilizacije i pridruživanja. Vijeće napominje da su i dalje potrebni odlučni napor za poticanje **pomirenja i regionalne stabilnosti**. Vijeće snažno potiče partnere da riješe svoje bilateralne sporove i pitanja ukorijenjene u naslijeđu prošlosti, u skladu s međunarodnim pravom i utvrđenim načelima, među ostalim Sporazumom o pitanjima sukcesije.

10. Daljnje jačanje suradnje u pitanjima vanjske politike i dalje je od ključne važnosti te Vijeće očekuje od partnera da se u potpunosti usklade sa **zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom** EU-a (ZVSP), uključujući mjere ograničavanja, što je jedan od ključnih aspekata procesa integracije u EU i snažan izraz strateškog izbora i položaja partnera u okviru zajednice vrijednosti. EU i dalje podupire partnere i pruža pomoć, osobito onima koji su u potpunosti usklađeni. I dalje je iznimno važno spriječiti zaobilaženje mjera ograničavanja EU-a, uključujući one donesene kao odgovor na agresivni rat Rusije protiv Ukrajine. Vijeće pozdravlja trajnu predanost partnerâ zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici EU-a (ZSOP), među ostalim doprinos većine partnera misijama i operacijama EU-a.
11. Borba protiv izazova povezanih s **hibridnim prijetnjama** ključni je prioritet. EU je predan daljnjem produbljivanju suradnje s partnerima, među ostalim u suzbijanju aktivnosti manipuliranja informacijama, uključujući dezinformacije. EU intenzivira suradnju sa svojim partnerima na suzbijanju lažnih ruskih diskursa i dezinformacija o agresivnom ratu Rusije protiv Ukrajine.
12. Borba protiv **terorizma, nasilnog ekstremizma, radikalizacije i organiziranog kriminala** i dalje je ključna. Vijeće je i dalje predano daljnjem produbljivanju uspješne suradnje s partnerima u tim područjima.
13. **Nezakonite migracije** ostaju hitan izazov, koji zahtijeva kontinuiranu suradnju i koordinaciju sa svim partnerima. Vijeće opet pohvaljuje partnere sa zapadnog Balkana za njihovu konstruktivnu suradnju te Tursku za kontinuirane napore u prihvatu izbjeglica, čiji je broj u toj zemlji među najvećima u svijetu.
14. Vijeće naglašava ključnu važnost toga da partneri usklade svoje **vizne politike** s EU-om.

15. Vijeće očekuje od svih partnera da jasno i redovito **informiraju** svoje stanovništvo o prednostima i obvezama njihova puta prema EU-u, kao i o vlastitoj predanosti vrijednostima EU-a i potrebnim reformama. EU će istodobno ojačati svoju stratešku komunikaciju o procesu proširenja.
16. Kad je riječ o **gospodarskim kriterijima**, Vijeće sa zadovoljstvom primjećuje da većina gospodarstava partnerskih zemalja pokazuje znatnu otpornost unatoč agresivnom ratu Rusije protiv Ukrajine koji je u tijeku. Važno je da partneri ubrzaju strukturne reforme potrebne za održivi rast i ostvare napredak u vezi s ispunjavanjem gospodarskih kriterija za članstvo u EU-u.
17. EU će nastaviti pružati **potporu** na svim razinama političkoj, gospodarskoj i društvenoj preobrazbi partnera koji žele postati članice, na osnovi opipljivog napretka u području vladavine prava i socioekonomskih reformi, kao i na činjenici da partneri poštuju vrijednosti, pravila i standarde EU-a. EU će nastaviti pružati znatnu financijsku pomoć partnerima u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) i Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa (NDICI – Globalna Europa), kao i tehničku pomoć, osobito putem povezivanja (tzv. twinning) i Instrumenta za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX).
18. Vijeće je i dalje posvećeno radu na približavanju partnerâ EU-u, pripremi terena za pristupanje i pružanju konkretnih koristi njihovim građanima već tijekom procesa proširenja. Vijeće pozdravlja napredak postignut u pogledu postupne integracije tijekom protekle godine. Vijeće će nastaviti poticati daljnje unapređenje **postupne integracije** u skladu sa zaključcima Europskog vijeća iz 2022. i 2023. i nadovezujući se na revidiranu metodologiju proširenja; ta postupna integracija mora se temeljiti na zaslugama i biti reverzibilna. Postupna integracija i dalje je ovisno o relevantnom usklađivanju s pravnom stečevinom EU-a. Vijeće naglašava važnost potpunog iskorištavanja potencijala postojećih pravnih instrumenata. Nadovezujući se na dosad ostvareni napredak, Vijeće sa zanimanjem iščekuje razmatranje daljnjih prijedloga Komisije.

19. Vijeće pozdravlja tekuću provedbu **plana rasta za zapadni Balkan i Instrumenta za Ukrajinu**, koji su na dobrom putu da pruže dosad nezabilježenu financijsku potporu i pomoć pri reformama. Vijeće pozdravlja ambiciozne programe reformi i Ukrajinski plan koje su usvojili partneri sa zapadnog Balkana odnosno Ukrajina te podsjeća da su plaćanja uvjetovana učinkovitom provedbom reformi navedenih u njima. Vijeće pozdravlja komunikaciju Komisije o novom planu rasta za Moldovu [i brzo donošenje pregovaračkog stajališta Vijeća u vezi s prijedlogom o uspostavi instrumenta za reforme i rast za Moldovu s ciljem postizanja političkog dogovora što je prije moguće].

CRNA GORA

20. Vijeće pozdravlja vrlo pozitivne rezultate u pogledu ispunjavanja dugotrajnih reformskih obveza. Vijeće pohvaljuje **cilj** vlade da nastavi s brzim napretkom Crne Gore na njezinu putu prema EU-u i potiče sve političke snage da slijede svoj ambiciozan plan za zatvaranje pregovora o pristupanju.
21. Vijeće pozdravlja **dobar napredak** koji je dosad postignut u pregovorima o pristupanju, u kojima su otvorena sva 33 pregledana poglavlja, a šest poglavlja je privremeno zatvoreno. Vijeće posebno pohvaljuje Crnu Goru zbog općenitog ispunjavanja privremenih mjerila iz poglavlja 23. i 24. o vladavini prava, što je važna prekretnica koja označava početak nove i završne faze pregovora o pristupanju. Vijeće potiče Crnu Goru da brzo nastavi s provedbom mjerila za zatvaranje poglavlja 23. i 24. o vladavini prava. Vijeće pozdravlja činjenicu da su nedavno privremeno zatvorena tri poglavlja i sa zanimanjem očekuje mogućnost privremenog zatvaranja daljnjih poglavlja što je prije moguće i kada se ispune uvjeti. Pod uvjetom da Crna Gora održi postojan napredak u reformama i provede potrebne reforme, Vijeće je spremno pravodobno započeti pripreme za izradu ugovora o pristupanju.

22. Vijeće pozdravlja napredak Crne Gore u ponovnoj uspostavi **funkcioniranja glavnih pravosudnih tijela**, ubrzanju i produbljivanju provedbe ključnih pravosudnih reformi, donošenju novog strateškog okvira i dovršetku, putem transparentnih postupaka koji se temelje na zaslugama, niza imenovanja sudaca koja su u tijeku. Te mjere pomažu u poboljšanju neovisnosti, odgovornosti, nepristranosti, integriteta, učinkovitosti i profesionalnosti pravosudnog sustava. Vijeće pozdravlja imenovanje novog stalnog predsjednika Vrhovnog suda.
23. Vijeće **pozdravlja znatan napredak** i potiče Crnu Goru da nastavi ulagati napore u reforme, posebno u ključnim područjima kao što su sloboda izražavanja i medija, uključujući zaštitu novinara i **borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala**, te reforma javne uprave. Iako uvažava ostvareni napredak, Vijeće ponovno ističe da Crna Gora mora postići bolje rezultate u istragama, kaznenom progonu, pravomoćnim osuđujućim presudama te zapljeni i oduzimanju imovine stečene kaznenim djelima, među ostalim na visokoj razini. Crna Gora ujedno bi trebala ostvariti napredak u sveobuhvatnoj izornoj reformi te bi, među ostalim, trebala izmijeniti zakon o financiranju političkih subjekata kako bi ga se uskladilo s europskim standardima te osigurati neovisnost izbornog povjerenstva i transparentnost registra birača.
24. Vijeće prepoznaje znatan napredak postignut u upravljanju migracijama te istodobno naglašava potrebu za potpunim usklađivanjem s **viznom politikom EU-a** i jačanjem kapaciteta za nadzor državne granice.
25. Kad je riječ o **gospodarskim kriterijima**, Vijeće pozdravlja snažan oporavak i postojan rast gospodarstva, stabilnost bankovnog i financijskog sektora te poboljšanje na tržištu rada. Vijeće potiče Crnu Goru da provede nužne strukturne reforme te, među ostalim, smanji javni dug i nastavi raditi na jačanju fiskalnog upravljanja i transparentnosti.

26. Vijeće napominje da su **dobrosusjedski odnosi** i regionalna suradnja i dalje ključne sastavnice procesa proširenja te procesa stabilizacije i pridruživanja.
27. Vijeće snažno pohvaljuje Crnu Goru na dosljednoj suradnji u pitanjima vanjske politike te za njezinu postojanu i dugotrajnu potpunu usklađenost sa **ZVSP-om EU-a**, uključujući mjere ograničavanja EU-a, što je snažan signal strateške predanosti Crne Gore njezinu putu prema EU-u. Ujedno pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje Crne Gore u misijama i operacijama EU-a u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP).

SRBIJA

28. Iako pozdravlja činjenicu da je Srbija ponovno potvrdila integraciju u EU kao svoj strateški cilj, Vijeće naglašava da je važno da Srbija pokaže snažnu političku volju i dosljednost u provedbi reformi povezanih s EU-om te da objektivno i nedvosmisleno komunicira o EU-u.
29. Vijeće pozdravlja **ukupni napredak** koji je dosada postignut u pregovorima o pristupanju, u kojima su otvorena 22 od 35 pregovaračkih poglavlja, a dva su privremeno zatvorena. Vijeće podsjeća da će napredak Srbije u pogledu vladavine prava i normalizacije odnosa s Kosovom i dalje određivati tempo pregovora o pristupanju.
30. Vijeće potiče Srbiju da pokaže veću **političku volju** daljnjim ubrzavanjem reformi i postizanjem konkretnih i opipljivih rezultata u pogledu **temeljnih pitanja**, osobito daljnjim usmjeravanjem na ispunjavanje privremenih mjerila iz poglavlja 23. i 24. o vladavini prava. Vijeće s pozornošću prima na znanje donošenje nove strategije za borbu protiv korupcije i podzakonskih akata u vezi sa zakonima kojima se provode ustavne izmjene. Iako sa zadovoljstvom primjećuje određeni napredak postignut u borbi protiv korupcije, Vijeće zaključuje da je postignut ograničen napredak u pravosuđu i borbi protiv organiziranog kriminala te ponovno ističe potrebu za jačanjem napora u tim područjima, među ostalim ostvarivanjem rezultata u pogledu učinkovitih istraga, kaznenih progona, pravomoćnih osuđujućih presuda, zamrzavanja i oduzimanja imovine stečene kaznenim djelima, među ostalim na visokoj razini.

31. Vijeće ponovno izražava zabrinutost zbog nedostatka napretka u poboljšanju **slobode izražavanja i neovisnosti medija** te poziva Srbiju da provede doneseno zakonodavstvo o medijima i osigura njegovo daljnje usklađivanje s pravnom stečevinom i standardima EU-a te da se aktivno uključi u sprečavanje i suzbijanje svih oblika dezinformacija i inozemnog manipuliranja informacijama na svim medijskim kanalima. Vijeće ujedno potiče Srbiju da osigura poticajno okruženje i snažniju ulogu za organizacije civilnog društva.
32. Isto tako, Srbija treba i dalje posvećivati posebnu pozornost potpunom poštovanju **temeljnih prava**, uključujući zaštitu najranjivijih skupina, kao i nediskriminirajućem postupanju prema pripadnicima manjina u cijeloj Srbiji.
33. Kad je riječ o **gospodarskim kriterijima**, Vijeće pozdravlja dobru razinu pripremljenosti Srbije u razvoju funkcionalnog tržišnog gospodarstva i potiče Srbiju da nastavi ulagati napore kako bi se postigao napredak u pogledu kapaciteta za suočavanje s pritiskom konkurencije i tržišnim silama unutar Unije te da provede nužne strukturne reforme. Vijeće ujedno pozdravlja pojačanu suradnju Srbije s EU-om, posebno strateško partnerstvo u području održivih sirovina.
34. Vijeće prima na znanje Komisijinu procjenu da je Srbija zadržala razinu pripremljenosti u pogledu mjerilâ za otvaranje **skupine poglavlja 3.** (Konkurentnost i uključivi rast). Vijeće će ponovno razmotriti pitanje otvaranja 3. skupine poglavlja na temelju znatnog daljnjeg napretka Srbije, posebno u skladu s područjima navedenima u stavku 29. i u skladu s pregovaračkim okvirom, u usporedbi s procjenom utvrđenom u izvješću o proširenju za 2024.
35. Vijeće pozdravlja činjenicu da je Srbija i dalje predana nizu inicijativa za **regionalnu suradnju** i potiče je da dodatno ojača **dobrosusjedske odnose** i doprinese stabilnosti i pomirenju svih partnera u regiji.

36. Vijeće i dalje ističe važnost smislene regionalne suradnje u **procesuiranju ratnih zločina u sâmoj zemlji**, rješavanja preostalih slučajeva nestalih osoba te potpune suradnje s Međunarodnim rezidualnim mehanizmom za kaznene sudove. Ne bi trebalo davati podršku osuđenim ratnim zločincima ni veličanju ili negiranju njihovih zločina.
37. Podsjećajući na to da je pravilno funkcioniranje demokratskih institucija temeljna sastavnica procesa pristupanja EU-u, Vijeće prima na znanje izvješća Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS)/Ureda za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) o **izborima** u prosincu 2023. i lipnju 2024. S obzirom na te nalaze, izborni proces zahtijeva opipljiva poboljšanja i daljnje reforme. Vijeće snažno potiče Srbiju da uvaži preporuke OESS-a/ODIHR-a i tijelâ Vijeća Europe, uključujući one koje se odnose na ključne aspekte izbornog procesa.
38. Vijeće pohvaljuje Srbiju za znatan doprinos upravljanju mješovitim migracijskim tokovima prema EU-u te i dalje ističe potrebu za daljnjim napretkom u postupcima azila i potpunim usklađivanjem s **viznom politikom** EU-a.
39. Vijeće ponovno naglašava da svakako očekuje da Srbija, kao najvažniji prioritet, intenzivira nastojanja u cilju potpunog usklađivanja sa stajalištima **EU-a** u području **ZVSP-a** te s mjerama ograničavanja EU-a, među ostalim u vezi s Rusijom i Bjelarusom. Vijeće ujedno poziva srbijanske vlasti da se suzdrže od postupaka i izjava protivnih stajalištima EU-a o vanjskoj politici i drugim strateškim pitanjima. Vijeće pozdravlja humanitarnu i drugu pomoć Srbije Ukrajini te potiče Srbiju da nastavi dobru suradnju s EU-om u sprečavanju zaobilaženja mjera ograničavanja EU-a. Vijeće pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje i važan doprinos Srbije u misijama i operacijama EU-a u okviru ZSOP-a EU-a.

40. Srbija i Kosovo moraju ulagati trajne napore u smirivanje napetosti, suzdržavati se od jednostranih i provokativnih djelovanja koja bi mogla dovesti do napetosti i nasilja te moraju izbjegavati retoriku koja unosi razdor. Vijeće očekuje i od Srbije i Kosova da na koordiniran način pronađu održivo rješenje za situaciju na sjeveru Kosova kojim se svim građanima i građankama jamči sigurnost, zaštita i participativna demokracija. Vijeće podsjeća na obveze Srbije da poštuje sporazume u okviru dijaloga tijekom zakonodavnog postupka.
41. Vijeće ponovno oštro osuđuje nasilje kosovskih Srba prosvjednika nad građanima, postrojbama KFOR-a, tijelima kaznenog progona i medijima 29. svibnja 2023., kao i nasilni napad na kosovsku policiju 24. rujna 2023. na sjeveru Kosova. Nema opravdanja za nasilje. Vijeće ponovno ističe da očekuje da će Srbija u potpunosti surađivati i poduzeti sve nužne mjere kako bi uhitila i hitno privela pravdi počinitelje napadâ iz 2023. Vijeće naglašava potrebu za punim preuzimanjem odgovornosti i duboko žali zbog toga što Srbija nije poduzela dostatne mjere u tom pogledu.
42. Vijeće prima na znanje poziv od strane Srbije iz rujna 2024. na sudjelovanje kosovskih Srba u budućim izborima u Kosovu i na reintegraciju kosovskih Srba u sve kosovske institucije koje su napustili 2022. Vijeće ponovno ističe da očekuje pravodobnu i brzu reintegraciju bez ikakvih preuvjeta od strane Srbije, u skladu sa sporazumima u okviru dijaloga i uz potpuno poštovanje pravnog okvira Kosova.
43. Vijeće očekuje od Srbije da u dobroj vjeri sudjeluje u **dijalogu uz posredovanje EU-a** i da bez daljnje odgode postigne sveobuhvatan pravno obvezujući sporazum s Kosovom o normalizaciji odnosa u skladu s međunarodnim pravom i pravnom stečevinom EU-a. Normalizacija odnosa i provedba obveza u okviru dijaloga iznimno su bitni uvjeti na europskom putu obiju strana jer obje bi strane mogle izgubiti važne prilike ako se ne ostvari napredak.

44. Vijeće pozdravlja činjenicu da su Srbija i Kosovo nedavno ponovno potvrdili predanost procesu **normalizacije svojih odnosa** i obvezali se na konstruktivan angažman u tom procesu u cilju njegova brzog napretka. Pozdravlja i sklapanje trgovinskog sporazuma o opskrbi električnom energijom na sjeveru Kosova u prosincu 2023. i uzajamno priznavanje registarskih pločica u siječnju 2024.
45. Vijeće ponovno ističe da se Sporazum o putu prema normalizaciji između Kosova i Srbije i njegov Prilog o provedbi doneseni u veljači odnosno ožujku 2023. moraju u potpunosti poštovati i čim prije provesti bez predujeta kao i sve obveze povezane s EU-om, zajedno s drugim neispunjenim obvezama preuzetima u okviru dijaloga uz posredovanje EU-a, pod vodstvom Visokog predstavnika i uz potporu posebnog predstavnika EU-a. To uključuje osnivanje udruženja/zajednice općina s većinskim srpskim stanovništvom na temelju nacrtu Statuta koji je stranama predstavio posrednik EU-a. Od Srbije se očekuje da pokrene priznavanje isprava i simbola Kosova u skladu s člankom 1. Sporazuma o putu prema normalizaciji. Vijeće ponovno ističe da se predviđa da će se status struktura i službi koje podržava Srbija riješiti u skladu sa sporazumima postignutima u okviru dijaloga uz posredovanje EU-a i kosovskim pravom.
46. Vijeće podsjeća da su mjerila iz **poglavlja 35.** pregovora o pristupanju Srbije izmijenjena kako bi odražavala obveze Srbije navedene u Sporazumu o putu prema normalizaciji i njegovu Prilogu o provedbi.

ALBANIJA

47. Vijeće pozdravlja otvaranje skupine poglavlja o temeljnim pitanjima s Albanijom na **konferenciji o pristupanju** 15. listopada 2024. i nedavno otvaranje skupine poglavlja o vanjskim odnosima. Vijeće pohvaljuje cilj vlade da nastavi s napretkom Albanije na njezinu putu prema EU-u, potiče sve političke snage da slijede svoj ambiciozan plan za zatvaranje pregovora o pristupanju te sa zanimanjem očekuje mogućnost otvaranja daljnjih pregovaračkih skupina poglavlja što je prije moguće, kada se ispune uvjeti.

48. Napominjući da politička polarizacija i dalje utječe na aktivnosti **parlamenta**, Vijeće podsjeća da je uključiv i konstruktivan politički dijalog u zemlji i dalje ključan za napredak u reformama povezanim s EU-om.
49. Vijeće pozdravlja ostvareni napredak u reformama, osobito u područjima **temeljnih pitanja i vladavine prava**. Vijeće sa zadovoljstvom prima na znanje nastavak provedbe reforme pravosuđa u Albaniji, koju je potrebno konsolidirati, čime bi se dodatno poboljšala nepristranost, neovisnost i profesionalnost pravosudnog sustava. Vijeće ujedno pozdravlja napredak postupka provjere, a posebno dovršetak obrade prvostupanjskih predmeta, te potiče Albaniju da pravodobno zaključi cijeli postupak. Vijeće ponovno ističe da bi se obvezujuće odluke Ustavnog suda trebale u potpunosti poštovati i provoditi. Vijeće sa zadovoljstvom prima na znanje dobre rezultate koje su postigli Specijalizirana struktura za borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala (SPAK) i njezini sudovi, među ostalim u predmetima povezanim s korupcijom na visokoj razini, te dobru suradnju s tijelima kaznenog progona EU-a i država članica. To bi se trebalo nastaviti, što uključuje suradnju u području financijskih istraga. Potrebne su i pojačane kontrole i konsolidirani kapaciteti za zaštitu financijskih interesa EU-a. Vijeće podsjeća da je važno održati napore za postizanje dobrih rezultata u borbi protiv organiziranog kriminala i korupcije, među ostalim na visokoj razini. Vijeće pozdravlja napredak postignut u području reforme javne uprave i potiče Albaniju da nastavi s njezinom provedbom.

50. Vijeće poziva Albaniju da nastavi jačati zaštitu **temeljnih prava**, uključujući zaštitu prava pripadnika manjina, te sa zabrinutošću primjećuje da nije postignut napredak u pogledu slobode medija i slobode izražavanja te pravâ pripadnika manjina. Albanija mora pojačati napore za jačanje neovisnosti i pluralizma medija povećanjem transparentnosti vlasništva nad medijima i osiguravanjem sigurnog i zaštićenog okruženja za novinare. Podsjećajući na zajedničko stajalište EU-a o 1. skupini poglavlja, Vijeće pozdravlja donošenje sekundarnog zakonodavstva o manjinama i prima na znanje obveze koje je Albanija preuzela kako bi se brzo, do kraja godine, donijeli i proveli preostali podzakonski akti koji se odnose na okvirni zakon o zaštiti pripadnika nacionalnih manjina iz 2017., u skladu s europskim standardima i uz sudjelovanje svih relevantnih dionika. Isto tako, Vijeće potiče provedbu sveobuhvatne reforme zemljišnog sektora i konsolidaciju prava vlasništva na transparentan način. Potrebno je dodatno ojačati ulogu civilnog društva i konstruktivna savjetovanja.
51. Kad je riječ o **izbornim reformama**, Vijeće naglašava potrebu za uključivim i pravodobnim uzimanjem u obzir preostalih preporuka OEES-a/ODIHR-a i Venecijanske komisije.
52. Vijeće prepoznaje napredak postignut u području **migracija** i upravljanja granicama te istodobno naglašava potrebu za daljnjim napretkom u vezi s postupcima azila te potpunim usklađivanjem s viznom politikom EU-a.
53. Kad je riječ o **gospodarskim kriterijima**, Vijeće pozdravlja dobru razinu pripremljenosti Albanije u razvoju funkcionalnoga tržišnoga gospodarstva i potiče Albaniju da nastavi ulagati napore kako bi se postigao napredak u pogledu kapaciteta za suočavanje s pritiskom konkurencije i tržišnim silama unutar Unije te da provede nužne strukturne reforme.
54. Vijeće pozdravlja kontinuiran konstruktivni aranžman Albanije u regionalnoj suradnji. Vijeće napominje da su **dobrosusjedski odnosi** i regionalna suradnja i dalje ključne sastavnice procesa proširenja te procesa stabilizacije i pridruživanja.

55. Vijeće snažno pohvaljuje Albaniju na dosljednoj suradnji u pitanjima vanjske politike te osobito za njezinu postojanu i dugotrajnu potpunu usklađenost sa **ZVSP-om EU-a**, uključujući mjere ograničavanja EU-a, što je snažan signal strateške predanosti Albanije njezinu putu prema EU-u. Vijeće ujedno pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje Albanije u misijama i operacijama EU-a u okviru ZSOP-a te novo partnerstvo u području sigurnosti i obrane između EU-a i Albanije kojim se utire put povećanoj suradnji u ključnim područjima.

SJEVERNA MAKEDONIJA

56. Iako Vijeće pozdravlja činjenicu da je nova vlada Sjeverne Makedonije proglasila integraciju u EU svojim strateškim ciljem, podsjeća na svoje zaključke iz srpnja 2022. i napominje da Sjeverna Makedonija još nije dovršila **ustavne promjene** na koje se obvezala. Ponovno ističući poziv Europskog vijeća Sjevernoj Makedoniji da **ubrza dovršetak** tih promjena, Vijeće ponovno potvrđuje svoju spremnost da sazove još jednu međuvladinu konferenciju, bez daljnjih odgoda ili dodatne političke odluke, čim Sjeverna Makedonija ispuni svoju obvezu, u skladu sa svojim unutarnjim postupcima. Nakon toga Vijeće je spremno što prije otvoriti prvu skupinu pregovaračkih poglavlja, u skladu s pregovaračkim okvirom.
57. Vijeće potiče sve stranke u **parlamentu** da osiguraju međustranačku suradnju, s naglaskom na unapređenju provedbe reformi povezanih s EU-om.

58. Vijeće pozdravlja razinu pripremljenosti Sjeverne Makedonije u ključnim područjima. Napominje da su i dalje potrebni trajni i odlučni koraci kako bi se ubrzala provedba reformi povezanih s EU-om, osobito u područjima **temeljnih pitanja i vladavine prava** u kojima je ostvaren samo ograničen napredak. Vijeće ponovno ističe da Sjeverna Makedonija treba ostvariti rezultate u pogledu neovisnosti, profesionalnosti, učinkovitosti i nepristranosti pravosuđa te reforme javne uprave. Potrebno je ojačati Sudbeno vijeće u skladu s preporukama misije EU-a za istorazinsku ocjenu iz 2023. Potrebno je ojačati borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala. Vijeće je i dalje ozbiljno zabrinuto zbog izmjena Kaznenog zakona koje utječu na velik broj slučajeva korupcije na visokoj razini. Vijeće poziva Sjevernu Makedoniju da donese novi kazneni zakon u skladu s pravnom stečevinom EU-a i međunarodnim standardima. Vijeće ujedno ponovno poziva Sjevernu Makedoniju da dodatno ojača **temeljna prava**, uključujući prava pripadnika manjina ili zajednica, slobodu medija i slobodu izražavanja.
59. Iako pozdravlja činjenicu da su nedavni parlamentarni i predsjednički izbori održani 2024. bili pluralistički, Vijeće napominje da je potreban daljnji napredak u **izornoj reformi**, uključujući uvažavanje preostalih preporuka OESS-a/ODIHR-a i Venecijanske komisije.
60. Vijeće pohvaljuje Sjevernu Makedoniju zbog njezine kontinuirane dobre suradnje u pogledu upravljanja **migracijama**, upravljanja granicama i usklađivanja s viznom politikom EU-a.
61. Kad je riječ o **gospodarskim kriterijima**, Vijeće pozdravlja dobru razinu pripremljenosti i određeni napredak Sjeverne Makedonije u razvoju funkcionalnoga tržišnoga gospodarstva i potiče Sjevernu Makedoniju da nastavi ulagati napore kako bi se postigao napredak u pogledu kapaciteta za suočavanje s pritiskom konkurencije i tržišnim silama unutar Unije te da provede nužne strukturne reforme.

62. Vijeće napominje da su **dobrosusjedski odnosi** i regionalna suradnja i dalje ključne sastavnice procesa proširenja te procesa stabilizacije i pridruživanja. Vijeće podsjeća na važnost ostvarivanja opipljivih rezultata i provedbe bilateralnih sporazuma u dobroj vjeri, što uključuje Prespanski sporazum s Grčkom i Ugovor o prijateljstvu, dobrosusjedskim odnosima i suradnji s Bugarskom u skladu s pregovaračkim okvirom.
63. Vijeće snažno pohvaljuje Sjevernu Makedoniju na dosljednoj suradnji u pitanjima vanjske politike te osobito za njezinu postojanu i dugotrajnu potpunu usklađenost sa **ZVSP-om EU-a**, uključujući mjere ograničavanja EU-a, što je snažan znak strateške predanosti Sjeverne Makedonije njezinu putu prema EU-u. Vijeće ujedno pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje Sjeverne Makedonije u misijama i operacijama EU-a u okviru ZSOP-a te novo partnerstvo u području sigurnosti i obrane između EU-a i Sjeverne Makedonije kojim se utire put povećanoj suradnji u ključnim područjima.

BOSNA I HERCEGOVINA

64. Vijeće pozdravlja **odluku** Europskog vijeća od 21. i 22. ožujka 2024. o **otvaranju pregovora o pristupanju** s Bosnom i Hercegovinom na temelju preporuke Komisije od 12. ožujka 2024. Vijeće sa zanimanjem očekuje da Bosna i Hercegovina poduzme sve relevantne korake navedene u preporuci Komisije od 12. listopada 2022. kako bi Vijeće donijelo pregovarački okvir čim se ispune ti uvjeti. Potrebno je uložiti dodatne napore u ispunjavanje 14 ključnih prioriteta navedenih u Mišljenju Komisije o njezinu zahtjevu za članstvo u EU-u, koje je Vijeće potvrdilo 2019., i uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća iz lipnja 2022.

65. Vijeće pozdravlja predanost političkog vodstva koja je polučila opipljive rezultate i doprinijela odluci iz ožujka o otvaranju pregovora o pristupanju, ali sa žaljenjem primjećuje da je dinamika reformi otada zastala. Vijeće odlučno poziva sve političke aktere da obнове usmjerenost te zemlje na napredak na putu prema EU-u poduzimanjem odlučnih mjera za provedbu nužnih reformi. Bosna i Hercegovina trebala bi imenovati glavnog pregovarača i nacionalnog koordinatora za IPA-u u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA) III te izraditi nacionalni program za usvajanje pravne stečevine EU-a. Vijeće podsjeća na važnost osiguravanja usklađenosti svih donesenih zakona s pravnom stečevinom EU-a i europskim standardima, među ostalim s preporukama Venecijanske komisije.
66. Vijeće pozdravlja činjenicu da se lokalnim izborima održanima u Bosni i Hercegovini 6. listopada 2024. na temelju izbornog zakona na državnoj razini upravljalo na pluralistički i učinkovit način, čime su uvažene neke dugotrajne preporuke ODIHR-a. S obzirom na **institucionalne mehanizme** uspostavljene Daytonskim mirovnim sporazumom Bosna i Hercegovina treba poduzeti daljnje ustavne i izborne reforme kako bi osigurala jednakost i nediskriminaciju svih građana i građanki, posebice provedbom presude *Sejdić-Finci* i povezane sudske prakse Europskog suda za ljudska prava. Vijeće ponovno poziva na uključiv postupak ograničene ustavne i izborne reforme, putem istinskog dijaloga i u skladu s europskim standardima s ciljem otklanjanja svih oblika nejednakosti i diskriminacije u izbornom procesu. Vijeće ujedno podsjeća da niz odluka Ustavnog suda još nije u potpunosti proveden. Ne bi trebalo poduzimati korake kojima bi provedba tih presuda postala zahtjevnija ili bi se dodatno produbile podjele.
67. Vijeće ponovno ističe svoju **nedvosmislenu predanost** europskoj perspektivi Bosne i Hercegovine kao jedinstvene, ujedinjene i suverene zemlje. Vijeće odlučno poziva sve političke aktere u Bosni i Hercegovini da odustanu od provokativne retorike i djelovanja koji unose razdor i da ih se odreknu, uključujući dovođenje u pitanje suvereniteta, jedinstva i teritorijalne cjelovitosti zemlje, da poštuju načela jednakosti i nediskriminacije svih građana koji pripadaju konstitutivnim narodima i svih ostalih građana te da prestanu s veličanjem osuđenih ratnih zločinaca i da aktivno promiču pomirenje.

68. Vijeće je i dalje ozbiljno zabrinuto zbog zakonodavstva i inicijativa u entitetu *Republici Srpskoj* koji nisu u skladu s putem Bosne i Hercegovine prema EU-u, uključujući secesionističku retoriku i dovođenje u pitanje ustavnog poretka zemlje. Suverenitet, teritorijalna cjelovitost, ustavni poredak, uključujući odluke Ustavnog suda, i međunarodni subjektivitet Bosne i Hercegovine moraju se poštovati. Svako djelovanje protivno tim načelima dovest će do ozbiljnih posljedica.
69. Iako primjećuje ograničen napredak postignut u području pravosuđa, osobito donošenje izmjena Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću koje se odnose na integritet, Vijeće ističe potrebu za jačanjem **vladavine prava**, među ostalim donošenjem novog Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću i Zakona o sudovima. Odluke Ustavnog suda moraju se u potpunosti poštovati.
70. Vijeće primjećuje da su u području **temeljnih prava** uloženi ograničeni naponi te ponavlja poziv Bosni i Hercegovini da znatno pojača napore u tom pogledu. Napominjući da nije postignut napredak u pogledu slobode izražavanja i medija te zaštite novinara, Vijeće poziva Bosnu i Hercegovinu da osigura potpuno poštovanje, zaštitu i promicanje slobode okupljanja, udruživanja i izražavanja te da se suzdrži od dodatnih djelovanja kojima se negativno utječe na njezino ostvarivanje.
71. Vijeće sa zadovoljstvom primjećuje da je postignut određeni napredak u **borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala**, osobito donošenje zakonâ o sprečavanju sukoba interesa, sprečavanju pranja novca i borbi protiv financiranja terorizma, kao i potpisivanje sporazuma Eurojust o pravosudnoj suradnji s EU-om. Vijeće poziva Bosnu i Hercegovinu da poduzme daljnje odlučne korake u tim područjima, među ostalim ostvarivanjem rezultata u istragama i osuđujućim presudama, uključujući na visokoj razini, te donošenjem Zakona o zaštiti osobnih podataka.

72. Što se tiče **gospodarskih kriterija**, Vijeće potiče Bosnu i Hercegovinu da postigne napredak u pogledu kapaciteta za suočavanje s pritiskom konkurencije i tržišnim silama unutar Unije te da provede nužne strukturne reforme.
73. Vijeće pozdravlja nastavak poboljšanja upravljanja migracijama i poziva zemlju da se u potpunosti uskladi s **viznom politikom** EU-a i donese Zakon o nadzoru državne granice. Vijeće pozdravlja napredak pregovora o sporazumu o statusu Frontexa i poziva na njegovo brzo potpisivanje.
74. U pogledu provedbe **plana rasta** za zapadni Balkan Vijeće odlučno poziva Bosnu i Hercegovinu da bez daljnjih odgađanja podnese svoj program reformi. To je osnovni opći zahtjev za moguća plaćanja u okviru Instrumenta za reforme i rast, a zbog izostanka napretka Bosna i Hercegovina mogla bi izgubiti važne koristi.
75. EU izražava solidarnost s Bosnom i Hercegovinom nakon razornih **poplava** i odrona tla 3. listopada 2024. EU je pružio hitnu pomoć u okviru Mehanizma EU-a za civilnu zaštitu uz sudjelovanje deset država članica, kao i putem operacije EUFOR Althea. EU je, prema potrebi, spreman pružiti dodatnu pomoć.
76. Vijeće pozdravlja produljenje mandata operacije **EUFOR Althea**, koja i dalje ima ključnu ulogu u potpori vlastima Bosne i Hercegovine u održavanju sigurnog i zaštićenog okruženja za sve građane.
77. Vijeće ponovno ističe važnost kontinuirane suradnje **međunarodnih aktera** i izražava potporu misiji visokog predstavnika i njegova ureda u usmjerenoj na ostvarivanje programa 5 + 2.
78. Vijeće ponovno poziva Bosnu i Hercegovinu da brzo ratificira sve regionalne **sporazume o mobilnosti** u okviru Berlinskog procesa.
79. Vijeće pohvaljuje potpunu usklađenost Bosne i Hercegovine sa **ZVSP-om EU-a**, što ukazuje na njezinu jasnu predanost putu prema EU-u te je potiče da se održi na tom putu i da u potpunosti provede mjere ograničavanja, među ostalim u vezi s Rusijom i Bjelarusom.

KOSOVO

80. Vijeće izražava zadovoljstvo trajnom **predanošću** Kosova njegovu europskom putu i s time povezanim reformama. EU će i dalje pomagati Kosovu u reformama i njihovoj stalnoj provedbi, što se odnosi i na reforme usmjerene na njegov europski put. Vijeće pozdravlja stupanje na snagu liberalizacije viznog režima za građane Kosova.
81. Vijeće za zadovoljstvom prima na znanje određen napredak ostvaren u **borbi protiv organiziranog kriminala**, osobito pojačanu suradnju s Europolom, dok je u pogledu **borbe protiv korupcije** i zaštite **temeljnih prava** ostvaren ograničen napredak. Kosovo bi trebalo i dalje ulagati napore kako bi se osigurali odgovornost, neovisnost, učinkovitost i integritet pravosudnog sustava, zaštitila sloboda izražavanja i osiguralo potpunu usklađenost zakonodavstva u tim područjima s pravnom stečevinom EU-a i europskim standardima. Vijeće ističe da je važno ojačati javnu upravu. Vijeće potiče Kosovo da ostvari dodatan napredak u učinkovitom promicanju temeljnih prava. U tom pogledu Vijeće izražava zadovoljstvo provedbom odluke Ustavnog suda o samostanu Dečani. Vijeće sa zadovoljstvom primjećuje da je Kosovo uspostavilo središnje tajništvo za borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja i imenovalo nacionalnog koordinatora.
82. Kad je riječ o **gospodarskim kriterijima**, Vijeće izražava zadovoljstvo dobrim napretkom koji je Kosovo ostvarilo u razvoju funkcionalnog tržišnog gospodarstva te potiče Kosovo da provede nužne strukturne reforme.
83. Vijeće izražava zadovoljstvo time što će se parlamentarni **izbori** u veljači 2025. održati u sklopu kosovskog novog izbornog okvira, kojim se provode preporuke uzastopnih misija EU-a za promatranje izbora. Vijeće poziva Kosovo da nastavi konsolidirati taj okvir, naglašavajući važnost transparentnog, dobro vođenog, uključivog i pluralističnog izbornog postupka.

84. Vijeće i dalje izražava vrlo veliku zabrinutost u pogledu stanja na **sjeveru Kosova**. Kosovo i Srbija moraju ulagati trajne napore u smirivanje napetosti, suzdržavati se od jednostranih i provokativnih djelovanja koja bi mogla dovesti do napetosti i nasilja te moraju izbjegavati retoriku koja unosi razdor. Vijeće podržava pojačanu prisutnost KFOR-a, osobito na granici, odnosno mjestu razgraničenja, između Kosova i Srbije, kao i njegovu trajnu prisutnost na mostu u Mitrovici. Nekoliko neusklađenih djelovanja Kosova, uključujući ona usmjerena protiv struktura i službi koje uz potporu Srbije djeluju u Kosovu, negativno su utjecala na kosovske Srbe i druge zajednice te na njihov pristup osnovnim javnim i socijalnim uslugama. Vijeće očekuje i od Kosova i od Srbije da na koordiniran način pronađu održivo rješenje za situaciju na sjeveru Kosova kojim se svim građanima i građankama jamči sigurnost, zaštita i participativna demokracija.
85. Vijeće ponovno oštro osuđuje nasilje kosovskih Srba prosvjednika nad građanima, postrojbama KFOR-a, tijelima kaznenog progona i medijima 29. svibnja 2023., kao i nasilni napad na kosovsku policiju 24. rujna 2023. na sjeveru Kosova. Nema opravdanja za nasilje. Vijeće prima na znanje pravosudne postupke koji su u tijeku u Kosovu te ponovno ističe potrebu za preuzimanjem odgovornosti.
86. Vijeće osuđuje nedavni napad na kanal Iber Lepenc/Ibar Lepenac na sjeveru Kosova i izražava solidarnost s pogođenim stanovništvom. Vijeće očekuje da će počinitelji biti uhićeni i privedeni pravdi. U tom pogledu Vijeće poziva sve dionike da u potpunosti surađuju s relevantnim tijelima.
87. Vijeće poziva Kosovo da omogući reintegraciju sudaca, tužitelja, policijskih službenika i drugog osoblja kosovskih Srba u sve kosovske institucije koje su napustili 2022. Vijeće očekuje da će se reintegracija provesti u skladu sa sporazumima u okviru dijaloga i uz potpuno poštovanje pravnog okvira Kosova. U skladu s izjavom visokog predstavnika u ime EU-a od 3. lipnja 2023. EU provodi reverzibilne mjere u odnosu na Kosovo. EU će postupno ukidati te mjere usporedno s daljnjim koracima koje Kosovo poduzme u cilju smirivanja napetosti na sjeveru. Vijeće će se nastaviti baviti tim pitanjima.

88. Vijeće izražava žaljenje zbog toga što je većina kosovskih Srba bojkotirala glasovanje za opoziv gradonačelnikâ u travnju 2024. Izuzetno je važno da se u svim četirima sjevernim općinama održe inkluzivni lokalni izbori uz potpuno sudjelovanje kosovskih Srba i bez bilo kakvih preduvjeta. Biračko pravo trebalo bi se olakšati svim građanima koji ispunjavaju uvjete. Vijeće potiče sve kosovske Srbe koji su članovi Skupštine Kosova da se aktivno i konstruktivno uključe u rad te skupštine.
89. Vijeće očekuje od Kosova da u dobroj vjeri sudjeluje u **dijalogu uz posredovanje EU-a** i da bez daljnje odgode postigne sveobuhvatan pravno obvezujući sporazum sa Srbijom o normalizaciji odnosa u skladu s međunarodnim pravom i pravnom stečevinom EU-a. Normalizacija odnosa i provedba obveza u okviru dijaloga iznimno su bitni uvjeti na europskom putu obiju strana jer obje bi strane mogle izgubiti važne prilike ako se ne ostvari napredak.
90. Vijeće izražava zadovoljstvo time što su Srbija i Kosovo nedavno ponovno potvrdili svoju predanost procesu normalizacije svojih odnosa i obvezali se na konstruktivan angažman u procesu u cilju njegova brzog napretka. Pozdravlja i sklapanje trgovinskog sporazuma o opskrbi električnom energijom na sjeveru Kosova u prosincu 2023. i uzajamno priznavanje registarskih pločica u siječnju 2024.
91. Vijeće ponovno ističe da se Sporazum o putu prema normalizaciji između Kosova i Srbije i njegov Prilog o provedbi doneseni u veljači odnosno ožujku 2023. moraju u potpunosti poštovati i čim prije provesti bez preduvjeta kao i sve obveze povezane s EU-om, zajedno s drugim neispunjenim obvezama preuzetima u okviru dijaloga uz posredovanje EU-a, pod vodstvom Visokog predstavnika i uz potporu posebnog predstavnika EU-a.
92. Pod time se podrazumijeva i osnivanje udruženja/zajednice općina s većinskim srpskim stanovništvom počevši s dostavljanjem nacrtâ statuta, koji je posrednik EU-a predstavio stranama, kosovskom Ustavnom sudu bez daljnje odgode, na temelju odluke Vlade Kosova. Vijeće ponovno ističe da se predviđa da će se status struktura i službi koje podržava Srbija riješiti u skladu sa sporazumima postignutima u okviru dijaloga uz posredovanje EU-a i kosovskim pravom.

93. Vijeće podsjeća na potrebu za izmjenom agende **Posebne skupine Kosova za normalizaciju** kako bi se uzele u obzir obveze Kosova navedene u Sporazumu o putu prema normalizaciji i njegovu Prilogu o provedbi.
94. Vijeće ponovno naglašava važnost rada **Posebnog suda za ratne zločine u Kosovu i Ureda posebnog tužitelja**, kao i svoju potporu njihovom radu te ističe svoju spremnost da im pomogne u provedbi njihova mandata.
95. Vijeće podsjeća na važnost bliske suradnje Kosova s misijom **EULEX**, kao i s drugim relevantnim međunarodnim akterima.
96. Vijeće izražava zadovoljstvo koracima koje je Kosovo poduzelo kako bi ispunilo svoje obveze u okviru **CEFTA-e**, među ostalim i ukidanjem odluke o zabrani uvoza robe podrijetlom iz Srbije, što bi se brzo trebalo u potpunosti provesti.
97. Vijeće snažno pozdravlja činjenicu da je Kosovo osudilo agresivni rat Rusije protiv Ukrajine, njegovo stalno dobrovoljno usklađivanje sa **ZVSP-om EU-a** i provedbu mjera ograničavanja EU-a, čime se snažno izražavaju strateški izbor Kosova i njegov položaj u zajednici vrijednosti.

TURSKA

98. U skladu sa svim prethodnim zaključcima Vijeća i Europskog vijeća o odnosima s Turskom, Vijeće naglašava **strateški interes** koji EU ima u stabilnom i sigurnom okruženju u istočnom Sredozemlju i u razvoju suradničkog i uzajamno korisnog odnosa s Turskom.
99. EU ponovno ističe svoju **spremnost da surađuje** s Turskom, podložno utvrđenim uvjetima, u područjima od zajedničkog interesa na postupan, razmjeran i reverzibilan način u skladu sa zaključcima Europskog vijeća iz travnja 2024.

100. Vijeće s pozornošću prima na znanje **konkretne korake** koji su poduzeti u tom kontekstu, kao što su održavanje prvog dijaloga na visokoj razini o trgovini, ponovna uspostava dijaloga na visokoj razini o gospodarstvu i poziv upućen Europskoj investicijskoj banci da ispita uvjete za postupnu ponovnu suradnju u prioritetnim područjima, s naglaskom na privatnom sektoru. Vijeće ujedno s pozornošću prima na znanje nastavak dijaloga o vanjskoj politici i regionalnim pitanjima, kao i dijaloga na visokoj razini između EU-a i Turske u sektorskim područjima od zajedničkog interesa navedenima u prethodnim zaključcima Europskog vijeća. Konstruktivan angažman Turske bit će ključan u ostvarivanju napretka u raznim područjima suradnje. U tom pogledu Europska unija pridaje posebnu važnost nastavku i napretku pregovora o rješavanju ciparskog pitanja za daljnje poboljšanje suradnje EU-a i Turske.
101. Vijeće prima na znanje **poboljšanja u odnosima** Turske i Grčke te očekuje da će se ona održati. Prima na znanje smirivanje napetosti u istočnom Sredozemlju, koje je također potrebno održati.
102. Vijeće i dalje očekuje od Turske da se nedvosmisleno obveže na **dobrosusjedske odnose** i mirno rješavanje sporova, uz mogućnost obraćanja Međunarodnom sudu, ako bi to bilo potrebno. Kako je navedeno u svim relevantnim zaključcima Vijeća, kao i u Izjavi od 21. rujna 2005., Vijeće ponovno naglašava da Turska treba ispuniti svoje obveze iz pregovaračkog okvira, uključujući potpunu, nediskriminirajuću provedbu Dodatnog protokola uz Sporazum o pridruživanju prema svim državama članicama. Priznavanje svih država članica od izuzetne je važnosti. Turska mora normalizirati svoje odnose s Republikom Ciprom i poštovati suverenitet i teritorijalnu cjelovitost svih država članica EU-a, kao i sva njihova suverena prava, u skladu s pravom EU-a i međunarodnim pravom, uključujući Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravu mora.

103. Vijeće ponovno ističe potpunu predanost EU-a **sveobuhvatnom rješenju ciparskog problema** unutar okvira dogovorenog pod okriljem UN-a, u skladu sa svim relevantnim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a i u skladu s načelima na kojima se temelji Unija i s pravnom stečevinom. I dalje je od ključne važnosti da se Turska obveže na takvo mirno rješavanje spora, uključujući njegove vanjske aspekte, i da mu aktivno doprinese. EU izražava zadovoljstvo nedavnim koracima koje je poduzeo glavni tajnik UN-a na ponovnom pokretanju razgovora o rješavanju spora te je i dalje spreman preuzeti aktivnu ulogu i podržati sve faze procesa pod vodstvom UN-a, uz sva odgovarajuća sredstva koja su mu na raspolaganju. Vijeće podsjeća na važnost statusa Varoshe, osuđuje sve jednostrane mjere Turske protivne rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a i ponovno poziva na njihovo hitno ukidanje. Vijeće poziva Tursku da poštuje relevantne rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a, a osobito rezolucije 541, 550, 789 i 1251.
104. Podsjećajući na zaključke Vijeća i Europskog vijeća iz prethodnih godina, kao i na s time povezane međunarodne obveze Turske, Vijeće ponovno izražava velike bojazni u pogledu trajno i vrlo zabrinjavajućeg stanja u područjima **demokracije, vladavine prava i temeljnih prava**. Osobito su zabrinjavajući trajan i sustavan manjak neovisnosti pravosuđa i neprimjeren pritisak koji se vrši na pravosuđe i mnoga ograničenja slobodnog i sigurnog izražavanja, među ostalim i slobode medija i širenja informacija, kao i otpuštanja i zamjene demokratski izabranih općinskih načelnika. Vijeće sa zabrinutošću primjećuje da se organizacije civilnog društva, osobito one koje se bave ženama, osobama LGBTI i ljudskim pravima, i dalje suočavaju s pritiscima. Vijeće ponovno poziva Tursku da pojača suradnju s **Vijećem Europe** i njegovim relevantnim tijelima i institucijama, da postupi po njihovim ključnim preporukama, u potpunosti provede Europsku konvenciju o ljudskim pravima (EKLJP) i druge međunarodne instrumente za ljudska prava kojih je Turska stranka, kao i da provede sve presude Europskog suda za ljudska prava u skladu s člankom 46. EKLJP-a. Stalno neprovođenje presuda Europskog suda za ljudska prava u Turskoj postavlja pitanja o njezinoj predanosti vladavini prava i poštovanju temeljnih prava te njezinim međunarodnim obvezama. Vijeće poziva Tursku da hitno preokrene negativne trendove u svim tim područjima i vjerodostojno potraži rješenja za brojne ozbiljne nedostatke utvrđene u Komisijinu izvješću.

105. Kad je riječ o **gospodarskim kriterijima**, Komisija izražava zadovoljstvo pomakom prema konvencionalnijim i strožim gospodarskim politikama od sredine 2023. Vijeće potiče Tursku da nastavi provoditi makroekonomske politike usmjerene na stabilnost i da i dalje otklanja bojazni o pravilnom funkcioniranju njezina tržišnog gospodarstva te institucijskog i regulatornog okružja.
106. **Izjava EU-a i Turske** i dalje je ključni okvir za suradnju kad je riječ o migracijama te nastavlja davati rezultate. Turska i EU nastavile su surađivati u potpori izbjeglicama i zajednicama domaćinima u Turskoj. Vijeće ponovno naglašava važnost potpune i nediskriminirajuće provedbe Izjave EU-a i Turske, među ostalim u odnosu na Republiku Cipar, kako bi se bez daljnje odgode ponovno pokrenulo vraćanje i spriječili nezakoniti dolasci. U tom kontekstu Vijeće ujedno naglašava potrebu da Turska u potpunosti i učinkovito provede Sporazum EU-a i Turske o ponovnom prihvatu te da surađuje u području pravosuđa i unutarnjih poslova sa svim državama članicama EU-a, kao i da se uskladi s viznom politikom EU-a.
107. Vijeće podsjeća na to da Turska treba ispuniti svoje obveze u pogledu provedbe **carinske unije EU-a i Turske** kako bi se osigurala njezina učinkovita primjena u svim državama članicama. Iako uvažava nedavno postignut napredak u smjeru rješavanja prepreka trgovini i uklanjanja određenih ograničenja, Vijeće očekuje da Turska nastavi pojačano raditi na uklanjanju preostalih smetnji trgovini.
108. Vijeće prima na znanje konkretne mjere koje je Turska poduzela kako bi zaustavila **zaobilaženje sankcija EU-a** protiv Rusije preko svojeg državnog područja, koje je potrebno provesti i prema potrebi dopuniti daljnjim naporima. I dalje je ključna aktivna suradnja s EU-om u sprečavanju i otkrivanju zaobilaženja sankcija EU-a, među ostalim u pogledu robe s dvojnomo namjenom, kao i lažni provoz i ponovni izvoz robe u Rusiju preko posrednika iz trećih zemalja. Vijeće poziva posebnog izaslanika EU-a za sankcije da pripremi procjenu u kojoj se navode rezultati mjera koje je Turska poduzela u tom pogledu i mogući načini za poboljšanje njihove učinkovitosti.

109. Vijeće uvažava važnu ulogu Turske u crnomorskoj inicijativi za žitarice i u razmjeni zarobljenika s obzirom na agresivni rat Rusije protiv Ukrajine.
110. Vijeće izražava duboko žaljenje zbog vrlo niske razine usklađivanja sa **ZVSP-om EU-a** i zbog njezina neusklađivanja s mjerama ograničavanja EU-a koje su donesene kao odgovor na agresivni rat Rusije protiv Ukrajine te ponovno odlučno poziva Tursku da kao najveći prioritet pojača svoje usklađivanje sa stajalištima i mjerama ograničavanja EU-a u okviru ZVSP-a. Vanjska politika Turske i dalje nije u skladu s prioritetima EU-a. Turske vlasti trebaju riješiti to pitanje, među ostalim u okviru dijaloga između EU-a i Turske o vanjskoj politici i regionalnim pitanjima.
111. Vijeće ponovno potvrđuje prošlogodišnje zaključke i prima na znanje da su pregovori o pristupanju Turske zapravo zastali te da se ne može razmatrati ni otvaranje ni zatvaranje daljnjih poglavlja.

UKRAJINA

112. Vijeće ponovno izražava svoju odlučnu **osudu agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine** koji predstavlja očito kršenje Povelje UN-a, te ponovno potvrđuje svoju kontinuiranu potporu neovisnosti, suverenitetu i teritorijalnoj cjelovitosti Ukrajine unutar njezinih međunarodno priznatih granica te njezino neotuđivo pravo na samoobranu. Potvrđujući predanost EU-a sveobuhvatnom, pravednom i trajnom miru na osnovi načela Povelje UN-a i međunarodnog prava, u skladu s ključnim načelima i ciljevima ukrajinske formule za mir, pri čemu se nijedna inicijativa o Ukrajini ne može poduzeti bez Ukrajine, Vijeće ujedno ponovno potvrđuje nepokolebljivu predanost EU-a daljnjoj podršci Ukrajini i njezinu stanovništvu dok je god to potrebno i u kojoj god mjeri bude potrebno, što je ujedno u skladu sa zajedničkim sigurnosnim obvezama EU-a i Ukrajine potpisanim u lipnju 2024.

113. Vijeće ponovno izražava ustrajnu podršku EU-a Ukrajini i njezinu putu s ciljem pristupanja EU-u te pohvaljuje predanost Ukrajine procesu reformi povezanih s EU-om. Vijeće izražava zadovoljstvo zbog formalnog **otvaranja pregovora o pristupanju** s Ukrajinom u lipnju 2024. i znatnog napretka ostvarenog u području reformi koji je ostvaren prošle godine unatoč izvanrednim izazovima koje je prouzročio agresivni rat Rusije protiv Ukrajine. Vijeće pozdravlja napredak procesa analitičkog pregleda u skladu s planom i sa zanimanjem očekuje njegov dovršetak, kao i sljedeće korake u procesu pristupanja Ukrajine, odnosno otvaranje skupina poglavlja, počevši od skupine poglavlja o temeljnim pitanjima čim se ispune uvjeti i što je prije moguće. Vijeće je i dalje predano podupiranju humanitarnih potreba Ukrajine, kao i njezine obnove, oporavka i rekonstrukcije, te pozdravlja usklađivanje preporuka Komisije u izvješću o Ukrajini s Ukrajinskim planom.
114. Vijeće sa zadovoljstvom prima na znanje napredak ostvaren u važnim područjima **vladavine prava i reforme pravosuđa i javne uprave**, koja su i dalje od iznimne važnosti za jačanje otpornosti Ukrajine i za daljnji napredak u procesu proširenja. Vijeće izražava zadovoljstvo tekućim postupkom obnove pravosudnih upravljačkih tijela, osobito Visokog pravosudnog vijeća, Visokog povjerenstva za kvalifikacije sudaca Ukrajine i Ustavnog suda. Provedba transparentnog postupka odabira koji se temelji na zaslugama i dalje je važna i s njome bi trebalo nastaviti. Vijeće sa zanimanjem iščekuje trajni postupak obnove članova pravosuđa, a osobito Vrhovnog suda. Vijeće ujedno izražava zadovoljstvo time što je Ukrajina ratificirala Rimski statut Međunarodnoga kaznenog suda te poziva Ukrajinu da poduzme daljnje korake kako bi osigurala potpunu domaću usklađenost.
115. Vijeće izražava zadovoljstvo time što je na snazi zakonodavni i institucionalni okvir o **temeljnim pravima** i sa zanimanjem iščekuje njegovu daljnju provedbu i konsolidaciju. Vijeće potiče Ukrajinu da, unatoč postojećim izazovima koje je prouzročio agresivni rat Rusije, nastavi sa svojim naporima na jačanju slobode izražavanja i medija u skladu s Komisijinim preporukama, među ostalim i da nastavi s naporima na održavanju i postupnom obnavljanju transparentnog, pluralističnog i neovisnog medijskog okruženja. Napori za suzbijanje inozemnog upletanja i manipuliranja informacijama moraju biti usklađeni s međunarodnim standardima o slobodi izražavanja.

116. Vijeće prima na znanje izmijenjeno zakonodavstvo o **zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina**. Trebalo bi nastaviti s provedbom tog zakonodavstva te s obvezama koje je Ukrajina preuzela, u skladu s pregovaračkim okvirom EU-a.
117. Vijeće pozdravlja napredak koji je Ukrajina ostvarila u osiguravanju neovisnog i učinkovitog funkcioniranja institucija za **borbu protiv korupcije**. Vijeće potiče Ukrajinu da nastavi rješavati preostale izazove, kao što su ograničenja u zakonodavstvu o kaznenom postupku i kadrovska ograničenja, te da dodatno ojača svoj institucionalni okvir za borbu protiv korupcije i osigura rezultate u predmetima koji se odnose na korupciju na visokoj razini. Osim toga, Vijeće potiče Ukrajinu da dodatno ojača svoje financijske istrage i mjere za sprečavanje pranja novca.
118. Kad je riječ o gospodarskim kriterijima, Vijeće uvažava iznimne poteškoće s kojima se Ukrajina suočava u provođenju monetarne politike i sveukupnog **gospodarskog** upravljanja u trenutačnim okolnostima te u tom pogledu sa zadovoljstvom prima na znanje da je Ukrajina ostvarila određeni napredak u uspostavi funkcionalnog tržišnog gospodarstva.
119. Vijeće pohvaljuje napore koje Ukrajina ulaže u unapređivanje **energetske sigurnosti** i neovisnosti opskrbe u kontekstu obilježenom stalnim napadima Rusije na ukrajinsku energetske i civilnu infrastrukturu. EU je spreman nastaviti pružati podršku hitnom povećanju ukrajinske energetske sigurnosti i jačanju otpornosti ukrajinskog energetskeg sustava te pružati potporu obnovi ukrajinske energetske infrastrukture.
120. Vijeće je i dalje predano dodatnom produbljivanju **sektorske suradnje EU-a** s Ukrajinom i njezine integracije u unutarnje tržište EU-a na osnovi unaprijeđene provedbe Sporazuma o pridruživanju između EU-a i Ukrajine, uključujući detaljno i sveobuhvatno područje slobodne trgovine.
121. Vijeće izražava zadovoljstvo strateškom predanošću Ukrajine njezinu putu prema EU-u i velikom usklađenosti sa stajalištima i mjerama ograničavanja **EU-a** u okviru **ZVSP-a**. Potiče Ukrajinu da nastavi sa svojim pozitivnim kretanjima prema potpunom usklađivanju, među ostalim u skladu s načelima suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti svih država.

MOLDOVA

122. Vijeće ponovno ističe ustrajnu podršku EU-a Moldovi i njezinu putu prema pristupanju EU-u te pohvaljuje predanost Moldove procesu reformi EU-a. Vijeće izražava zadovoljstvo formalnim otvaranjem pregovora o pristupanju s Moldovom u lipnju 2024. i znatnim napretkom u reformama koji je ostvaren u protekloj godini unatoč znatnim izazovima uzrokovanim agresivnim ratom Rusije protiv Ukrajine i hibridnim napadima protiv same Moldove. Vijeće pozdravlja napredak procesa analitičkog pregleda u skladu s planom i sa zanimanjem očekuje njegov dovršetak, kao i sljedeće korake u procesu pristupanja Moldove, odnosno otvaranje skupina poglavlja, počevši od skupine poglavlja o temeljnim pitanjima čim se ispune uvjeti i što je prije moguće.
123. Kad je riječ o **temeljnim pitanjima**, Vijeće ističe važnost stalnog napretka u reformama, posebno u područjima vladavine prava i temeljnih prava, uključujući prava pripadnika manjina.
124. Oslanjajući se na znatan ostvareni napredak, Moldova bi trebala nastaviti raditi na sveobuhvatnoj **reformi pravosuđa**, uključujući postupak provjere, kao i na **borbi protiv korupcije**, s naglaskom na jačanju relevantnih institucija i daljnjem ostvarivanju dobrih rezultata povezanih s istragama i osuđujućim presudama, uključujući i za slučajeve korupcije na visokoj razini. Vijeće izražava zadovoljstvo sustavnim pristupom Moldove ograničavanju utjecaja oligarha i potiče nastavak provedbe s time povezanog akcijskog plana.
125. Vijeće prima na znanje preliminarne nalaze OEES-a/ODIHR-a, u kojima se navodi da su predsjednički **izbori i referendum o članstvu u EU-u** 20. listopada bili mirni i dobro provedeni unatoč stalnim pokušajima Rusije da se posluži inozemnim upletanjem i manipuliranjem informacijama kako bi potkopala demokratske procese, među ostalim s pomoću lokalnih posrednika. Vijeće pozdravlja ishod referenduma kojim se ponovno potvrđuje predanost Moldove budućnosti u EU-u.

126. Vijeće pohvaljuje otpornost Moldove na dosad nezabilježena **hibridne** napade Rusije i ponovno potvrđuje trajnu podršku EU-a, među ostalim u okviru Misije partnerstva EU-a u Moldovi. Suzbijanje vanjskog zlonamjernog uplitanja, borba protiv dezinformacija koje utječu na njezine građane i poticanje sudjelovanja birača osobito su važni s obzirom na predstojeće parlamentarne izbore 2025. Napori za suzbijanje inozemnog upletanja i manipuliranja informacijama moraju biti usklađeni s međunarodnim standardima o slobodi izražavanja.
127. Vijeće izražava zadovoljstvo ustrajnim napretkom Moldove u unaprijeđenju njezine **energetske sigurnosti** i neovisnosti opskrbe. EU je spreman nastaviti pružati potporu tom sektoru. Moldova treba dodatno ubrzati infrastrukturne projekte povezane s elektroenergetskom međupovezanošću kako bi se smanjile strukturne slabosti.
128. Kad je riječ o **gospodarskim kriterijima**, Vijeće ističe važnost nastavka preobražajne **gospodarske reforme**, sektorske suradnje i daljnje integracije u unutarnje tržište EU-a, na osnovi unaprijeđene provedbe Sporazuma o pridruživanju između EU-a i Moldove, uključujući detaljno i sveobuhvatno područje slobodne trgovine. Vijeće izražava zadovoljstvo komunikacijom Komisije o novom planu rasta za Moldovu, čiji je cilj podržati društveno-gospodarske i temeljne reforme u Moldovi i unaprijediti pristup jedinstvenom tržištu EU-a.
129. Vijeće za zadovoljstvom prima na znanje stalne napore koje Moldova ulaže u jačanje svoje **javne uprave** i okvira za upravljanje javnim financijama. Potrebno je na svim razinama ojačati upravne i institucionalne kapacitete. Sustavna suradnja s civilnim društvom kad je riječ o reformama trebala bi se nastaviti.
130. Vijeće ponovno izražava svoju predanost pružanju potpore suverenitetu i teritorijalnoj cjelovitosti Moldove unutar njezinih međunarodno priznatih granica.

131. Vijeće snažno pohvaljuje Moldovu na dosljednoj suradnji u pitanjima vanjske politike te na njezinim postojanim naporima za potpunu usklađenost sa **ZVSP-om EU-a**, uključujući mjere ograničavanja EU-a, što je snažan signal strateške predanosti Moldove njezinu putu prema EU-u. Vijeće ujedno pohvaljuje važnu suradnju u sprečavanju zaobilaženja sankcija protiv Rusije i Bjelarusu te izražava zadovoljstvo stalnim aktivnim sudjelovanjem Moldove u misijama i operacijama EU-a u okviru ZSOP-a EU-a. Potiče Moldovu da nastavi sa svojim pozitivnim kretanjima prema usklađivanju, među ostalim u skladu s načelima suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti svih država. Vijeće pozdravlja partnerstvo EU-a i Moldove u području sigurnosti i obrane kojim se utire put pojačanoj suradnji u ključnim područjima.

GRUZIJA

132. S obzirom na nedavne zaključke Europskog vijeća Vijeće ponovno potvrđuje spremnost Unije da podupre gruzijske građane na njihovu europskom putu. Istodobno ponovno izražava ozbiljnu zabrinutost EU-a zbog djelovanja gruzijske vlade, uključujući donošenje zakona o transparentnosti stranog utjecaja, kao i drugih zakonodavnih akata koji su u suprotnosti s vrijednostima i načelima na kojima se zasniva EU i koji predstavljaju nazadovanje u pogledu koraka navedenih u preporuci Komisije za status zemlje kandidatkinje. Vijeće podsjeća da je Europsko vijeće u lipnju i listopadu 2024. napomenulo da takvo djelovanje ugrožava europski put Gruzije, što *de facto* dovodi do zaustavljanja procesa pristupanja. Vijeće izražava žaljenje zbog nedavne odluke gruzijske vlade o obustavi procesa pristupanja te zemlje EU-u do 2028.
133. Vijeće oštro osuđuje nasilje nad mirnim prosvjednicima, predstavnicima medija i političarima. Gruzijske vlasti moraju poštovati pravo na slobodu okupljanja i izražavanja te se suzdržati od uporabe sile. Sva djela nasilja moraju se istražiti, a odgovorne osobe pozvati na odgovornost.

134. Vijeće poziva gruzijske vlasti da se hitno vrate na put prema EU-u i donesu **demokratske, sveobuhvatne i održive reforme** u skladu s temeljnim načelima europske integracije. Vijeće ističe važnost povratka na provedbu devet koraka utvrđenih u Komunikaciji Komisije iz 2023. o proširenju.
135. Vijeće je duboko zabrinuto zbog nazadovanja u područjima **demokracije, vladavine prava i temeljnih prava**. Gruzija mora zajamčiti potpuno poštovanje temeljnih prava, uključujući slobodu izražavanja i okupljanja te slobodu, neovisnost i pluralizam medija, **kao i prava LGBTI osoba**.
136. Zastrašivanje, nasilje i diskriminacija kojima su izloženi gruzijski predstavnici civilnog društva, politički vođe, civilni aktivisti i novinari u Gruziji moraju prestati. Podsjećajući na to da je **funkcionalno civilno društvo** ključna sastavnica svakog demokratskog sustava, Vijeće poziva Gruziju da osigura funkcioniranje civilnog društva bez ograničenja te njegovo aktivno, uključivo i smisleno sudjelovanje u procesu oblikovanja politika.
137. Vijeće s velikom zabrinutošću prima na znanje preliminarne nalaze OEES-a/ODIHR-a koji upućuju na to da su parlamentarni **izbori** održani 26. listopada bili obilježeni s nekoliko nedostataka te napetim i izrazito polariziranim okruženjem. Kako bi se poboljšali uvjeti za pravilno funkcioniranje demokratskih institucija, Vijeće snažno potiče Gruziju da istraži i riješi izborne nepravilnosti i navode o njima te da razmotri te i druge preporuke tijela OEES-a/ODIHR-a i tijela Vijeća Europe, podsjećajući ujedno da je sveobuhvatna izborna reforma dio devet koraka.
138. Vijeće poziva gruzijske vlasti da poduzmu konkretne mjere za prevladavanje sve veće **polarizacije** i da se suzdrže od djelovanja kojima bi se mogle dodatno produbiti političke napetosti, kao što su retorika usmjerena protiv EU-a i dezinformacije.

139. Vijeće žali zbog nazadovanja u **funkcioniranju pravosuđa** i općenito sve većeg manjka neovisnosti institucija. I dalje su potrebni znatni naponi usmjereni na sveobuhvatnu reformu pravosuđa, u skladu s europskim standardima i preporukama Venecijanske komisije. Jednako je važan razvoj dobrih rezultata u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala te provedba mjera za ograničavanje utjecaja oligarha.
140. Kad je riječ o **gospodarskim kriterijima**, Vijeće prima na znanje umjerenu razinu pripravnosti i ograničen napredak u razvoju funkcionalnoga tržišnoga gospodarstva. Vijeće pohvaljuje nastavak provedbe dobrih fiskalnih i monetarnih politika te potiče Gruziju da ojača neovisnost središnje banke i provede druge nužne strukturne reforme.
141. Vijeće poziva Gruziju da hitno ispuni preostala mjerila u pogledu liberalizacije **viznog** režima, među ostalim usklađivanjem s viznom politikom EU-a, iznalaženjem rješenja za neutemeljene zahtjeve za azil i osiguravanjem usklađenosti sa zahtjevima u pogledu temeljnih prava.
142. Vijeće prima na znanje činjenicu da Gruzija i dalje provodi **Sporazum o pridruživanju** između EU-a i Gruzije, uključujući sporazum o detaljnom i sveobuhvatnom području slobodne trgovine.
143. Vijeće ponovno potvrđuje potporu EU-a **suverenitetu, neovisnosti i teritorijalnoj cjelovitosti** Gruzije unutar njezinih međunarodno priznatih granica te ističe da je EU i dalje čvrsto predan mirnom rješavanju sukoba i politici nepriznavanja i angažmana, među ostalim putem prisutnosti Promatračke misije EU-a u Gruziji.
144. Vijeće ponovno naglašava da svakako očekuje da Gruzija znatno pojača svoja nastojanja u cilju potpunog usklađivanja sa stajalištima **EU-a** u području **ZVSP-a** i mjerama ograničavanja, što je pitanje od najvećeg prioriteta, među ostalim s onima usmjerenima protiv Rusije i Bjelarusa, u skladu s načelima suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti svih država. Vijeće ujedno poziva gruzijske vlasti da se suzdrže od postupaka i izjava usmjerenih protiv stajališta EU-a o vanjskoj politici. Vijeće potiče Gruziju da nastavi suradnju u sprječavanju zaobilaženja mjera ograničavanja EU-a.
-